



No Latvijas deportētās sociālās un etniskās grupas

Izlasi rakstu fragmentus, izpēti statistiku, izveido diagrammām nosaukumus un leģendas un apspried ar klasesbiedriem šādus jautājumus!

1. Kas attēlots katrā no diagrammām?
2. Kādus secinājumus var izdarīt, salīdzinot abas diagrammas?
3. Kādas iedzīvotāju grupas tika deportētas 1941. gadā un kādas – 1949. gadā?
4. Tavuprāt, kādi bija padomju varas iestāžu mērķi, veicot masveida deportācijas?

Avots A

Fragmenti no Aijas Kalnciemas un Ivetas Šķiņķes raksta "1949. gada 25. marta deportācijas skaitliskais raksturojums".

"1949. gada 25. – 30. marta deportācijā kopumā tika izvesti 2,2% Latvijas iedzīvotāju; no lauku teritorijām vidēji – 2 – 5%, bet no atsevišķiem pagastiem, piemēram, Vidzemes vidienē un Kurzemē, pat vairāk nekā 10% iedzīvotāju. 1949. gada 25. – 30. marta deportācija galvenokārt skāra lauku iedzīvotājus, jo tās mērķis bija kolektivizācijas īstenošana. Procentuāli neliels bija izsūtīto pilsētas iedzīvotāju skaits; tas svārstās no 0,1 līdz 2,7%, tomēr lielākoties nepārsniedz 1%. [..]

40176 jeb 95,4% no 1949. gada 25. – 30. martā izsūtītajiem Latvijas iedzīvotājiem bija latvieši, tas norāda uz šīs deportācijas etnisko raksturu. Nākošās lielākās grupas: krievi – 790 jeb 1,9%, poļi – 590 jeb 1,4%, baltkrievi – 252 jeb 0,6%; pēc tam 140 (0,3%) lietuvieši, 92 (0,2%) igauņi, 15 ukraiņi, 4 vācieši, pa 2 – somi, norvēģi, armēņi un 1 francūzis. 59 cilvēkiem tautība nav norādīta. [..]

Represīvās iestādes izsūtītos iedalīja zemniekos, strādniekos, kalpotājos, apgādībā esošos, skolēnos un studentos. [..] Atbilstoši lietā minētajam, pēc nodarbošanās deportētie veido šādas grupas: 23 767 – zemnieki (no tiem 726 kolhoznieki); 1426 – strādnieki (atslēdznieki, šoferi, mežstrādnieki u.c.); 7628 – skolēni, studenti, tehnikumu audzēkņi; 683 – kalpotāji (224 skolotāji, 34 agronomi, 241 grāmatvedis, rēķinvedis, kasieris, 30 medmāsas, 27 šuvējas) u. c. Darbavieta: 16 495 cilvēkiem norādīta – zemnieku saimniecība; 1046 cilvēkiem – kolhozs, kooperatīvs, mašīnu un traktoru stacija, labības sagādes kantoris, lopu sagādes kantoris, mašīnu un zirgu iznomāšanas punkts, piensaimnieku biedrība un kooperatīvs, šķirnes sēkļu sagādes kantoris; 345 cilvēkiem – rūpnīca, fabrika un rūpniecības kombināts; 268 cilvēkiem – skola; 399 cilvēkiem – mežrūpniecības kombināts un saimniecība u.c. Pat šie nepilnīgie dati uzskatāmi parāda, ka represijas tika vērstas galvenokārt pret individuālajiem zemniekiem."

Publicēts žurnālā "Latvijas arhīvi" 2011. Nr.1. 158-196. lpp.

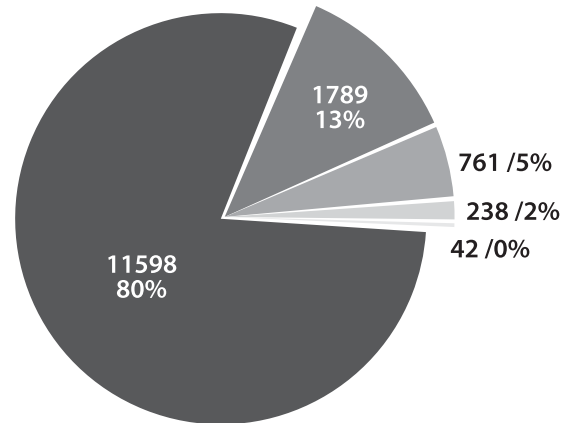
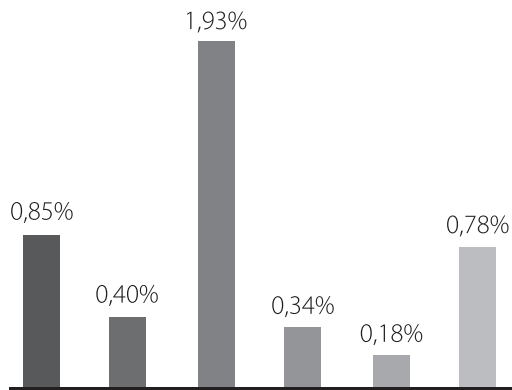
Avots B

Fragmenti no SAB Totalitārisma seku dokumentēšanas centra vadītāja Induļa Zālītes un speciālistes Sindijas Dimantes raksta "Četrdesmito gadu deportācijas. Struktūranalīze".

Kādi tad bija arestu iemesli? [1941. gadā] par tādiem tika uzskatīti darbošanās aizsargu organizācijā, dienests policijā, militāros formējumos, aktīva sabiedriska darbība nekomunistiskās organizācijās, dalība nekomunistiskās partijās Latvijas brīvvalsts laikā, turība, labvēlīgas attieksmes neizrādīšana vai slikta attieksme pret jauno kārtību. Šie cilvēki tika kvalificēti kā pretpadomju jeb sabiedriski bīstami elementi. 1949. gadā arestēja nacionālo partizānu atbalstītājus, t.s. kulakus, nacionālistus u.c.

Publicēts žurnālā "Latvijas Vēsture" 1998. - Nr.2. - 73.-82.lpp.

Izanalizē, kuri tabulas dati atspoguļoti diagrammās! Uzraksti katras diagrammas nosaukumu un atbilstošo etnisko grupu nosaukumus pie datu stabiņiem un apļa sektoriem!



1941. gadā un 1949. gadā deportēto iedzīvotāju sadalījums pēc tautībām un Latvijas iedzīvotāju etniskā struktūra 1935. un 1959. gadā

Tautības	1935. gada tautas skaitīšanas dati	1941. gadā deportēti	1941. gadā deportēto īpatsvars savā etniskajā grupā	1949. gadā deportēti	1959. gada tautas skaitīšanas dati
Latvieši	1472612	11598	0,80%	41084	1297881
Krievi	206499	761	0,40%	772	556448
Vācieši*	17648	42	0,20%	4	1609
Ebreji	93479	1789	1,90%	0	36584
Citas tautības	115768	238	0,20%	1114	200936
Kopā	1950502	14428	0,74%	42974	2093458

*Ziņas par vāciešu skaitu ņemtas no 1943. gada statistikas datiem, jo 1939. gadā notika vāciešu masveida izceļošana.

Dati no SAB Totalitārisma seku dokumentēšanas centra vadītāja Induļa Zālītes un specialistis Sindijas Dimantes raksta „Četrdesmito gadu deportācijas. Struktūranalīze”. Publicēts žurnālā „Latvijas Vēsture” 1998. – N.2. – 73.-82.lpp.

Salīdzinoša analīze – cik procentu no katras Latvijas iedzīvotāju etniskās grupas tika deportēti – iespējama tikai par 1941. gada deportācijām, jo dati par iedzīvotāju etnisko sastāvu 1949. gadā nav pieejami. Tabulā redzams Latvijas iedzīvotāju etniskais sastāvs 1959. gadā, bet to nevar izmantot salīdzināšanai ar 1949. gada deportāciju. Pēckara laikā notika straujas Latvijas etniskā sastāva izmaiņas, bet no 1943. gada līdz 1959. gadam tautas skaitīšana nenotika.